

Duikers op het IJmeer

Adrie Streefland

In de laatste week van november 2021 werd het IJmeer als het ware ‘overspoeld’ door enkele kleinere en grotere duikers. Zo was op 22 november vogelaar Lodewijk IJlst op het meertje bij Diemen Haven-Ballast op zoek naar de twee Zwarte Zee-eenden die er de vorige dag gezien waren, zij waren echter gevlogen. Wel ontdekte hij met de telescoop, tegen de damwand van de koelwater-uitlaat Centrale-Diemen, een forse donkere duiker, die gedetermineerd werd als Parelduiker; vrij zeldzaam in onze regio. Bij de burens verbleef er in 2020 (en 2015) een Parelduiker op de Toolenburgerplas te Hoofddorp, en een op de Spiegelplas te Nederhorst ten Berg. Ook werd er een in de jachthaven van De Eemhof langs het Gooimeer in Flevoland gezien. Deze vogels hadden de gewoonte om wat langere tijd op die locatie te vertoeven. De ontdekte Parelduiker bij Haven Ballast dook regelmatig onder, zoals gebruikelijk bij deze duiker, daarbij telkens moeiteloos enkele tientallen meters afleggend. Zo stak de vogel het meertje over van west naar oost, om telkens op een andere locatie boven te komen drijven. Telkens weer wat dichterbij, hetgeen enkele leuke foto’s opleverde. Er werden geen prooien waargenomen, dus leken de foerageduiken weinig op te leveren. Zo kwam de Parelduiker op een gegeven moment, in het midden van het meertje, tussen een aantal Futen boven water, alweer zonder prooi, en besloot de vogel om wat voor reden dan ook op te vliegen en over de bomen richting Muiden te gaan, waar hij echter niet meer werd waargenomen; helaas dus niet een wat langdurig verblijf in de regio. Wel werd vanaf 11 december, dus 19 dagen later, opnieuw een Parelduiker

waargenomen bij Haven-Ballast die, zoals een duiker betaamt, meerdere dagen aldaar bleef rondhangen (red: op 2 februari 2022 nog aanwezig). Aan het wit op de flanken boven het dijbeen - een herkenningsteken voor de Parelduiker - en andere kleedgegevens op de foto’s is het nog niet helemaal te bepalen of het dezelfde vogel was van november. En passant ontdekte Lodewijk bij de eerste Parelduiker ook nog een Kuifduiker in Haven Ballast, een duikertje dat elk jaar wel als wintervogel op het IJmeer verblijft, vrijwel altijd in winterkleed. Maar door alle werk-

FOTO: WILLIAM PRICE

Kuifduiker, 8 januari 2020, IJmeer

FOTO: ROELF BOS

IJduiker, 5 februari 2020, Nieuwe Meer

FOTO: JOEP HELDORIN

Parelduiker, 22 december 2021, Haven Ballast

zaamheden aan de Uitdammerdijk, en de daardoor verstoorte biotoop aldaar, zal het duikertje de komende jaren moeilijker waar te nemen zijn in de regio. Tenslotte werd op 29 november door een ervaren vogelaar, een Roodkeelduiker “onder de brug” - dat is onder de Amsterdamse Brug - , ontdekt. Deze duiker toonde zich weinig schuw en hield zich op tussen Camping Zeeburg en de woonboten aan de andere zijde van de brug. Betere mogelijkheden voor het maken van foto’s en video’s kan men zich niet

wensen, vooral omdat het ook nog zonnig weer was. Omdat het daar weinig diep is, kon je de vogel meters volgen bij het onderwater-duiken. Hoewel de Roodkeelduiker bijna elk jaar wel als 'overvliegend' wordt gemeld op de trekpost Vijfhoek was deze duiker al sinds 2004 niet meer 'aan de grond' gemeld in de regio. Omdat dit exemplaar zo goed te observeren was, werd ontdekt dat er iets scheelde aan het rechteroog, het had een melkachtige waas, wat op blindheid kan duiden. Er wordt verondersteld dat dit de reden is dat de vogel onder de Amsterdamse Brug wat langer bleef hangen, te midden van de vele Futen en Dodaarsjes.

Ook was er op 21 november nog een enkele waarneming van de Geoorde Fuut op het IJmeer, boven Muiden-Kruithoorn. Deze is in het haast gelijkend winterkleed als de even grote Kuifduiker te onderscheiden vooral door de opgewipte snavel. De Geoorde Fuut wordt wel vaker waargenomen in de regio, in winterkleed als wintervogel, maar in het voorjaar ook in zomerkleed, alvorens ze naar een broedgebied elders vertrekken. Ook de Roodhalsfuut liet zich in winterkleed vanaf 25 november zien, eerst boven de Vijfhoek en daarna vanaf de Bert Haanstrakade op IJburg. Qua formaat zit deze fuut tussen de Fuut en de Kuifduiker c.q. de Geoorde Fuut in. Het is meer een gedrongen Fuut, met een kortere nek, en zonder pluimen aan het hoofd, en met de kenmerkende gele snavelbasis. In winterkleed lijken die verschillende soorten Futen in hun grijs-witte outfit allemaal op elkaar, en als er tussen hen in ook nog de enigszins gelijkende vrouwtjes Nonnetje duiken, heb je vaak toch wel een telescoop nodig om een en ander juist te determineren.

Dan ontbreekt er in dit rijtje de dit jaar nog niet waargenomen IJsdruiker, een onregelmatige verschijning in de regio. In 2020 verbleef er een exemplaar meerdere weken op De Nieuwe Meer, en in 2016 zat er zelfs enkele maanden een exemplaar aan de Uitdammerdijk op het IJmeer. De laatste waarneming is van een jaar geleden op het IJmeer, westelijk van Pampus.

En zoals de Geoorde Fuut zich onderscheidt van de even grote Kuifduiker door de opgewipte snavel versus de rechte snavel, zo onderscheidt de Roodkeelduiker zich van de Parelduiker door de eveneens opgewipte snavel versus een rechte snavel. De wat grotere IJsdruiker tenslotte heeft ook een rechte snavel maar die is zwaarder en forser dan die van de Parelduiker.

Om het artikel af te maken, mag de laatst niet genoemde duiker/fuut niet ontbreken (de Dikbekfuut buiten beschouwing gelaten), de Geelsnavelduiker. Bij de burens in 1980 op de Loosdrechtse Plassen "nog gezien", dat is dus 41 jaar geleden.... Deze duiker is haast twee keer zo groot als de Roodkeelduiker, en heeft eveneens een opgewipte, doch zeer zware snavel, geelachtig van kleur. In de afgelopen eeuw heeft hij zich slechts enkele malen zich in het binnenland opgehouden. Hij is wel wat vaker aan de kust waargenomen, op sommige plekken ook weer zoals duikers gewend zijn langere tijd vertoevend. Het is afwachten of de IJsdruiker zich dit jaar nog laat zien, en hoelang, een tijd een duiker waardig. De Roodkeelduiker "onder brug" bij Camping Zeeburg is sinds 21 december verdwenen.

FOTO: ADRIE STREEFLAND

Geelsnavelduiker, 22 januari 2022, Stellendam

FOTO: ROBELY BOS

Roodkeelduiker, 5 december 2021, Amsterdamse Brug